

R O V Á S

Öszinte köszönet

mondunk dr. Koltay-Kastner Jenő egyetemi tanár úrnak értékes támogatásáért, mellyel folyóiratunk megjelenését elősegítette.

Decentralizált kultúra — tájkultúra

A demokrácia újra fölvetelte a decentralizáció kérdését minden vonalon, így kulturális tekintetben is. A vidéki kulturális napok, irodalmi és művészeti hetek, könyvnapok — amelyből Szegednek jócskán jutott — mind ennek az elgondolásnak a jegyében zajlottak le. A gyakorlat azonban föltette az elvi kérdést: decentralizáció azt jelenti, hogy a vidéken nem lévő kultúrát, „de“, azaz lehozzuk a fővárosból és ugyanazt csináljuk Pesttől néhány száz kilométerre, mint fönt, csak kicsit vicinálisabb kiadásban? Az eddigi kísérletek valami lyeszjelére engednek következtetni. A magyar irodalom — s benne a gazdag szegedi tájirodalom — nem elégszik meg ezzel a negatív és passzív „decentralizációval“, a fölülről levitt kultúrával, hanem követeli a saját földjéből kinőtt, autochton tájkultúra jogait és érvényesülését. „Egységes nemzeti kultúra — írta Rónay György a Sorsunkban — tájkiutárak szintézise.“

A gyanús értelmezésű decentralizáció helyett, mi a sajátos, regionális színeket kihangsúlyozó, de ugyanakkor az egész magyarsághoz, az egész magyarságról és Európáról szóló tájkultúrák hívei vagyunk. Folyóiratunk is így véli igazi földadatát betölteni, ha nem Szegeden szerkesztett akármilyen folyóirat lesz, hanem a táji hivatást öntudatosan vállalva, szűri magán keresztül a világot, Európát és a magyarságot!

Reményi József, clevelandi egyetemi tanár Juhász Gyuláról, Szabó Dezsőről és a magyar irodalomról

Dr. Reményi József, a clevelandi Western Reserve egyetemen az összehasonlító irodalomtörténet tanára, a magyar irodalom angol nyelvű ismertetésének régi szorgalmas munkása, ismét három tanulmányt tett közzé: Juhász Gyulának, Szabó Dezsőnek és a magyar irodalomnak szentelte őket.

A Juhász-esszé a Harvard-egyetem szláv tanulmányokkal foglalkozó folyóiratában jelent meg és nyilván része volt annak a lassan könyvvé kerekedő sorozatnak, amelyben a szerző a Nyugat nagy nemzedékét ismerteti. Babitsról, Móriczról és a „tiszta költőről“; Kosztolányiról már régebben megjelentek tanulmányjai.

Juhász Gyula, a költő, megértő tolmácsra talál Reményiben. De az ember is jól ismeri, hisz benső barátságban volt vele. S itt meg kell jegyeznünk, hogy Reményi József — kit régóta vers- és prózaíróként egyaránt számontart a magyar irodalom — első verskötetében Juhász Gyula előszavával jelentkezett.

Valami különös, szorongó bánat vonul végig Juhász költészetében — írja Reményi. S talán éppen ebben rejlik szépsége és ereje is. Vannak hangjai, amelyek felejtethetetlenek. Amikor az elbúsult pogány magyar halni megy, mert nem találja helyét az új (német) világban; a búzamező szökesége, mely

Annát idézi vissza, az örök szerelme: Botond, ahogy bárdal ver rést a bizánci kapun. Reményi nagy szeretettel rajzolgatja hőseit, bár nem titkolja az élete végére elfáradt, csalódott költő kicsit gyengülő hangját sem. A kötet verseinek angolnyelvű fordítója, Kirckonnal, kitűnő érzékkel és simuló nyelvezettel próbálja visszaadni a bánatos költő lelkét.

Szabó Dezső arculata rengeteg problémát vet fel, sok olyat is, amit az idegen olvasó nehezen ért csak meg. De Reményi a londoni Slavonic Reviewben megjelent cikkében becsületesen igyekszik kibogozni valamennyit és ez néhol meglepően jól sikerült neki. Most, hogy minden elsüllyedt, hogy mindent úgyszólván újra kell kezdeni, a katasztrófa távlatában eltörpülnek a húszas évek feszítő problémái. És Szabó Dezső ezekben a problémákban élt. De a magyarság örök problémáiban is! És Reményi írása ezekből is megsejttet valamit.

A magyar irodalomról három íven képet adni nagy, talán megoldhatatlan feladat. Reményi az Amerikai Magyar Szövetség kiadásában megjelent kis füzetben legalább bátran megkísérli megoldani. Találtunk benne nem egy gondosan mérlegelt ítéletet, nem egy csinos jellemzést. De alighanem túlsok a név. Százötven évvel ezelőtt még világos esszéet lehetett volna írni irodalmunkról három íven is. Talán még ma is lehetne, de tíz-tizenkét egyéniségre szorítkozva. Egyébként szép, becsületes írás Reményi tömött tanulmánya.

L Á T Ó F A

Színház

A SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ DRÁMAI TELJESÍTMÉNYEI. A „nemzeti” rangra emelt szegedi színház 1946—47-es színi évadjának első fele lezárt. Tékintve az itt az idő, hogy áttekintsük eddig működését. Egy ilyen összefoglaló jellegű bírálat — ha a színház vezetői és alkotó művészei részéről megvan az építő szándékú kritika iránti befogadó készség — csak hasznos lehet. A tökéletesedni akaró művész önbizalma és önértéke tudatában is tudja, hogy a tökéletesség a művészetben ritka szerencsés pillanatok váratlan ajándékgyümölcse — még akkor is, ha megoldozott érte.

Mielőtt a drámai együttes eddigi teljesítményeinek bírálatára rátérnénk, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a drámai előadások száma az operával és a balettel szemben háttérbe szorult.

Olyan helyen, ahol — mint Szegeden is — egy színház egyesíti és adja az operát, a drámát és az operettet, fontos, hogy az egyes műfajok arányosan jusssanak szóhoz. Ez a helyes arány egy Nemzeti Színházzal szemben támaszható követelmények alapján legalább az, hogy 40% operával és 15% operettel szemben 45% dráma álljon. A zenés műfaj még így is dominál. A Szegedi Nemzeti Színház eddigi műsorában 1946. okt. 21-től 1947. febr. 22-ig ez az arány a zenés műfajok javára és a dráma rovására még jobban eltolódott. Az alkalmi előadásokat nem számítva 19 bemutató közül ugyanis 10 esik az operára és balettre, 3 az operettre és csak 6 a drámára. Százalékban az opera és a balett 53%-ban, az operett 15%-ban, míg a dráma csak 32%-ban van képviselve a műsorban.